ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה • והא דמסיק פ"ק דשבת (דף ד') גבי הדבק פת בתנור דלון אומרים לחדם חטא בשביל שיזכה חברך הכא שאני שהוא גורם לו לעבור שהוא אומר לו לקום וכבור שעשרן ומיהו קשה דבפרק חמיד נשחט (פסחים דף נט:) אמר אין לך דבר שמתעכב אחר חמיד של בין הערבים אלא קטרת וגרות בכל השנה ופסח ומחוסר כפורים בערבי פסחים בלבד שטובל ואוכל פסחו לערב וקעבכרי כהני לעשה דהשלמה שאין בו כרת כדי שיקיים זה מצות עשה שיש בו כרת וכן אמר הכא בפרק בתרא (דף קג:) דהכן דעלתה לו יבלת חברו מותרו לו בשביל כדי שיעשה עבודתו ואף ע"ג דאי לאו עבודתו היה אסור והתם לא שרינן לדייש הפת שהיא מדרבנן ואומר ר"י שיש לחלק בהיא דהדבק לפי שפשע שהדבק סמוך לתשיכה ואע"ג דהוי שוגג אדבמי ליה לאחוקי אדעתיה אבל בהכך דלא פשע מידי שרי והא דשרי (ביומא דף לח:) בחליה שפחה וחליה בת מורין לשחרה כשנהגו בה מנהג הפקר אע"ג שעובר בעשה לא דמי פרישת דידהו למדבק פת בתנור שאותו לא היה אתם כלל אבל שפחה האסורה לעבדים ולבני מורין והיא לאמה אחר זמן לי אפשר שלא תכשיל בני אדם ודמו לאונסין ועוד דהוה ליה כמצה דרבים כדמשני (שם:) גבי ר' אליעזר שמיתרר עבדו להשלימו לעשרה מצה דרבים שאני* : **מה** לי למעלה מה לי למטה • השתא דאכתי לא אסיק אדעתיה דאתי כרבי הוי מצי לאקשויי דבין למעלה ובין למטה לא יהיה עירוב משום דמשתמש באילן אלא דפריך כיון דלמטה הוי עירוב ולא איכפת לן במה שמשתמש באילן למעלה נמי ליהוי עירוב דהוא ועירובו במקום אחד הוא: **דרך** ר"י עולה עד לרקיע • לא הוי צריך להא מעמא דרשות היחיד עולה עד לרקיע דאי נמי הוי מקום פטור הוא ועירובו במקום אחד אלא אחמת אומר: **הא** קמשתמש באילן • פירש רש"י דהוא הדין דהוה מצי למיפרך והא קמייתי מכרמלית לרשות הרבים אלא הדא מב' פירכי נקט ומהר"י מפרש דהוי מצי לעטויי דקתי בכרמלית: **והא** אמר רבא הנוטן עירובו יש לו ד' אמות • לכל רוח כאילו מוקפת מחילה וכיון דמשכיח עירובה של עיר כמאן דמליא אע"פ שהוא רשות הרבים לפי שהוא כמוקף לבני העיר שהוא תשוב בכלל העיר כד' אמות לענין תחום שבת וכן לנותן שם עירובו (לקמן דף ס:) גם חוץ לעירובו של עיר יש לו ארבע אמות בתוך עירובה של עיר אפילו למעלה מי' עירובו עירוב דעיר כמאן (דמידליא מיא) [דמליא דמיא] אי הכי חוץ לעיבורה של עיר נמי (דקא') [דהא] אמר רבא המגיה עירובו יש לו ד' אמות הוא דה"י ורה"י עולה עד לרקיע ושאינן הכא באילן הנוטה חוץ לד' אמות עסקינן ונתכוון לשבות בעיקרו • תשבון לאלפים אמות במקום שביתתו בלא תחום דקתני מתניתין לו עירוב ואמר רבא לא שנו אלא שנתגבל חוץ לתחום ארבע אמות אבל חוץ לארבע אמות הנוטן לת עירובו יש לו ארבע אמות שסכיבו הוו ליה כמוקפות מחיצות וכי היכי דהנותן לת עירובו בבית שמקצתו בתחום ומקצתו חוץ לתחום מהלך לת כולו וחולה לו אלפים אמה דהוי כל הבית כאילו הוא בתוך תחומו כדאמרינן לקמן בכילד מעברין (דף סה:) אגשי עיר גדולה מהלכין לת כל עיר קטנה כו' הא נמי כל ארבע אמות הוו להו כבית ומצי לאתויי מחוץ לתחום בתוך התחום אלמא ארבע כרשות היחיד הן לו: **ורשות היחיד עולה עד לרקיע** • ואפילו נתנו למעלה מעשרה הוא ועירובו ברשות היחיד הן ונהי דלא רשות היחיד ממש ניהו לגבי איסורא דאוריתא למשקליה מאילן להתם דהא ליכא מחילה מיהו יהוא ועירובו במקום אחד הוי חד רשותא דומיא דנתן בעירובה של עיר דתנזי ליה רבא כמאן דמליא: **באילן** • שנטפו עוטה חוץ לארבע אמות (ד) (שהוא סוף התחום) והגיע עירובו בנטפו חוץ לד' אמות: והוא

מתני' נמצא מעשרה טפחים כו' • מפרש בגמרא: **נפנו בבור** כו' • מפרש בגמרא: **גמ' מי** דנפכוון • לקנות שביתתו על אילן: **הוא** ועירובו במקום אחד • ואפילו למעלה מי' עירובו עירוב: **אלא** דנפכוון לשבות למעלה • תירוצא הוא הילכך למעלה מעשרה אין עירובו עירוב דכמקום שנתכוון לשבות שם היא שביתתו וכיון דאי הוה בעי למיסקל עירוביה ומיכליה בשעה שהעירוב זוכה לו דהייט בין השמשות לא מצי שקיל דמייתי מרשות היחיד לרשות הרבים לא הוה עירובו עירוב וכגון דאילן רחב ד' והוי למעלה מי' דידיה רשות היחיד; למטה מי' עירובו עירוב ואע"ג דלמטה מי' כרמלית הוא דכל ג' עד ט' ברוחב ד' כרמלית היא כדאמרן ביילות השבת (שבת דף מ:) וקא מייתי ליה מכרמלית לרה"ר הא מוקמינן לה כרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות: **ופא מעמא** באילן • כי שקיל ליה, ואמאי עירובו עירוב דפי' למטה מעשרה והא לא מצי שקיל ליה דשימוש אילן=שבות הוא כדתנן (ביצה דף ה:) אלו הן משום שבות לא עולין באילן והא הדין דמצי למיפרך והא קא מייתי מכרמלית לרשות הרבים אלא כיון דהא שבת שבות אחרת מייתי לה דכל בית שמנו בתוך שבתים אמה ושייליה לעיר קרי 'עיבורה של עיר' בפרק כילד מעברין (לקמן דף מ:): **אבל באילן הנטוה בתוך עיבורה של עיר** • כגון שהיה עיר בתוך אלפים אמה של עירו והיה רוצה ליכך עוד אלפים והגיע עירובו באותה העיר באילן הנטוה בתוך עיבורה של עיר: **אפי' למעלה מעשרה** • והוא נתכוון לשבות למטה עירובו עירוב: **דמפא** • מתוך שהיא מוקפת יישוב מחיצות ואינה מגולה חזינא לה כמאן דמליא עפרא והוי כמאן דנתכוון לשבות למעלה מעשרה ואע"ג דאי בעי למשקליה לא מצי שקיל דהא לאו בין השמשות וכי' בלאוקה אמה ומו לא: (ד) ר"ה באילן שנטפו עוטה חוץ לד' אמות (שהוא סוף התחום) אע"ג מ"מ לאן זה:

מתני' נמצא מעשרה טפחים כו' • מפרש בגמרא: **נפנו בבור** כו' • מפרש בגמרא: **גמ' מי** דנפכוון • לקנות שביתתו על אילן: **הוא** ועירובו במקום אחד • ואפילו למעלה מי' עירובו עירוב: **אלא** דנפכוון לשבות למעלה מעשרה אין עירובו עירוב דכמקום שנתכוון לשבות שם היא שביתתו וכיון דאי הוה בעי למיסקל עירוביה ומיכליה בשעה שהעירוב זוכה לו דהייט בין השמשות לא מצי שקיל דמייתי מרשות היחיד לרשות הרבים לא הוה עירובו עירוב וכגון דאילן רחב ד' והוי למעלה מי' דידיה רשות היחיד; למטה מי' עירובו עירוב ואע"ג דלמטה מי' כרמלית הוא דכל ג' עד ט' ברוחב ד' כרמלית היא כדאמרן ביילות השבת (שבת דף מ:) וקא מייתי ליה מכרמלית לרה"ר הא מוקמינן לה כרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות: **ופא מעמא** באילן • כי שקיל ליה, ואמאי עירובו עירוב דפי' למטה מעשרה והא לא מצי שקיל ליה דשימוש אילן=שבות הוא כדתנן (ביצה דף ה:) אלו הן משום שבות לא עולין באילן והא הדין דמצי למיפרך והא קא מייתי מכרמלית לרשות הרבים אלא כיון דהא שבת שבות אחרת מייתי לה דכל בית שמנו בתוך שבתים אמה ושייליה לעיר קרי 'עיבורה של עיר' בפרק כילד מעברין (לקמן דף מ:): **אבל באילן הנטוה בתוך עיבורה של עיר** • כגון שהיה עיר בתוך אלפים אמה של עירו והיה רוצה ליכך עוד אלפים והגיע עירובו באותה העיר באילן הנטוה בתוך עיבורה של עיר: **אפי' למעלה מעשרה** • והוא נתכוון לשבות למטה עירובו עירוב: **דמפא** • מתוך שהיא מוקפת יישוב מחיצות ואינה מגולה חזינא לה כמאן דמליא עפרא והוי כמאן דנתכוון לשבות למעלה מעשרה ואע"ג דאי בעי למשקליה לא מצי שקיל דהא לאו בין השמשות וכי' בלאוקה אמה ומו לא: (ד) ר"ה באילן שנטפו עוטה חוץ לד' אמות (שהוא סוף התחום) אע"ג מ"מ לאן זה:

הנהות הב"ח

(א) גמ' אלא דנתכוון לשבות: (ב) שם וכן אמר שמואל: יישב אמתא ליה: (ג) רש"י ד"ה בין השמשות וכו' בלאוקה אמה ומו לא: (ד) ד"ה באילן שנטפו עוטה חוץ לד' אמות (שהוא סוף התחום) אע"ג מ"מ לאן זה:

גליון השי"ס

תוס' ד"ה הכא באילן שנטפה וכו' דביון דשוקלו מכרמלית פי' סוכה דף מג. תוספות ד"ה ויעבירנו:

מסורת השי"ס

[לעיל נ: וש"נ]

[פי' מפני שוקא לא מצא מיס תכנוס יוכלו קגיל מיא שרוך שרך קל ב']

[לקמן נד: שבת ז.]

[לקמן נד: שבת עמ:]

[ניל יישר וכ"ל ברכות מב: שבת מג. סג: פסחים נג: ב"מ מא. סנהדרין ק. שבועות מ. מכ: חולין יז: שה: עו:]

* ומעמא דיבורו באילן ואלה מ"ר ב"מ

נוסחא אחרת

מחבירו מאביהו חשובה

נוסחא מבלבלת

ר' טאלות ביבור אחתני מחלוקת להנחת עירוב מאילן בין ואלה מאי נמי מ"ר אינו עירוב: I פאי אילן דעא קאי: II דאתכון טובות היכא

טעמי ביבור תוך כו' אי מעאלות II-I הנ"ל

מבנה

ר' אוקיאתות ואמנה

רב נסים גאון

אלא דנתכוון לשבות למטה הא קא משתמש באילן • במסכת יום טוב בפרק משילין (דף לו) אמרו אלו הן משום שבות [לא עולין באילן] לא גזרו עליו רבנן בין השמשות (רבנן) כלומר שימוש אילן:

סבר-אותו חבר אוכל ואינו צריך לעשר, דודאי עישורי מעשר ההוא חבר קמא עילויה ורבן שמעון בן גמליאל אומר לא יאכל עד שיעשר לפי *שלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף, ואמר ליה רבי מטבא שיחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ואל יאכילו עמי הארץ טבלים, במאי קמיפלגי רבי סבר ניחא ליה לחבר דלעביד הוא איסורא *קלילא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה ורבן שמעון בן גמליאל סבר ניחא ליה לחבר דליעבד עם הארץ איסורא רבה ואיהו אפי' איסורא קלילא לא ליעבד: **מתני'** "נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב, למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב. נתנו בבור אפילו עמוק מאה אמה עירובו עירוב: **גמ'** יתיב רבי חייא בר אבא ורבי אסי ורבא בר נתן ויתיב רב נחמן גביהו ויתבי וקאמרי האי אילן דקאי אילימא דקאי ברשות היחיד מה לי למעלה מה לי למטה *דרשות היחיד עולה עד לרקיע אלא דקאי ברשות הרבים, דמתכוין לשבות היכא אילימא דנתכוון לשבות למעלה, הוא ועירובו במקום אחד הוא אלא (ה) ונתכוון לשבות למטה, והא קא משתמש באילן? לעולם דקאי ברה"ר ונתכוון לשבות למטה ורבי היא *דאמר "כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות" אמר להו רב נחמן *יישר "וכן אמר שמואל (ג) אמרו ליה פתריתו בה כולי האי? אינהו נמי הכי קא פתרי בה? [אלא הכי] אמרו ליה קבעיתו ליה בגמרא? אמר להו אין, אתמר נמי אמר רב נחמן אמר שמואל הבא באילן העומד ברשות הרבים עסקינן גבוה עשרה ורחב ארבעה ונתכוון לשבות למטה ורבי היא דאמר "כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות אמר רבא ל"ש אלא באילן העומד חוץ לעיבורה של עיר אבל אילן העומד בתוך עיבורה של עיר אפילו למעלה מעשרה הרי זה עירובו, דמתא כמאן דמליא דמיא אי הכי חוץ לעיבורה של עיר נמי בין דאמר רבא *הנותן עירובו יש לו ארבע אמות הויא לה רשות היחיד ורשות היחיד עולה עד לרקיע אמר רב יצחק בריה דרב משרשיא הבא באילן הנוטה חוץ לארבע אמות עסקינן ונתכוון

הבא באילן שנטה חוץ לד' אמות • פירש רש"י הלכך למטה מעשרה עירובו עירוב דמצי לאתויי פחות מארבע אמות עד תוך ארבע אמותיו ולא הוצרך לפרש כן אלא משום שרוצה להכשיר אפילו הגיעו ברחוק הרבה מארבע אמותיו דאם לא היה טעה אלא שלש אמות חוץ לארבע אמותיו יכול להביאו בבת אחת ומהר"י מפרש דאפילו במופלג מזבח יכול להוליכו בבת אחת עד מקום שביתתו דעוקרו מכרמלית שוב אינו מתחייב בהגחתו אלא משום שבות: לתחום אלפים אמה יהבד נמי כמאן דמליא*) :

*) [ופי' תוס' לקמן מז: ד"ה דטולה] דהלר

מתני' נמצא מעשרה טפחים כו' • לאחל טבלים: **מיפורא קלילא** • שלא מן המוקף: **מיפורא רבא** • לאחל טבלים: **נפנו בבור** כו' • מפרש בגמרא: **נפנו בבור** כו' • מפרש בגמרא: **גמ' מי** דנפכוון • לקנות שביתתו על אילן: **הוא** ועירובו במקום אחד • ואפילו למעלה מי' עירובו עירוב: **אלא** דנפכוון לשבות למעלה מעשרה אין עירובו עירוב דכמקום שנתכוון לשבות שם היא שביתתו וכיון דאי הוה בעי למיסקל עירוביה ומיכליה בשעה שהעירוב זוכה לו דהייט בין השמשות לא מצי שקיל דמייתי מרשות היחיד לרשות הרבים לא הוה עירובו עירוב וכגון דאילן רחב ד' והוי למעלה מי' דידיה רשות היחיד; למטה מי' עירובו עירוב ואע"ג דלמטה מי' כרמלית הוא דכל ג' עד ט' ברוחב ד' כרמלית היא כדאמרן ביילות השבת (שבת דף מ:) וקא מייתי ליה מכרמלית לרה"ר הא מוקמינן לה כרבי דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות: **ופא מעמא** באילן • כי שקיל ליה, ואמאי עירובו עירוב דפי' למטה מעשרה והא לא מצי שקיל ליה דשימוש אילן=שבות הוא כדתנן (ביצה דף ה:) אלו הן משום שבות לא עולין באילן והא הדין דמצי למיפרך והא קא מייתי מכרמלית לרשות הרבים אלא כיון דהא שבת שבות אחרת מייתי לה דכל בית שמנו בתוך שבתים אמה ושייליה לעיר קרי 'עיבורה של עיר' בפרק כילד מעברין (לקמן דף מ:): **אבל באילן הנטוה בתוך עיבורה של עיר** • כגון שהיה עיר בתוך אלפים אמה של עירו והיה רוצה ליכך עוד אלפים והגיע עירובו באותה העיר באילן הנטוה בתוך עיבורה של עיר: **אפי' למעלה מעשרה** • והוא נתכוון לשבות למטה עירובו עירוב: **דמפא** • מתוך שהיא מוקפת יישוב מחיצות ואינה מגולה חזינא לה כמאן דמליא עפרא והוי כמאן דנתכוון לשבות למעלה מעשרה ואע"ג דאי בעי למשקליה לא מצי שקיל דהא לאו בין השמשות וכי' בלאוקה אמה ומו לא: (ד) ר"ה באילן שנטפו עוטה חוץ לד' אמות (שהוא סוף התחום) אע"ג מ"מ לאן זה: